

УДК 373.3.015.31:331

Н. І. Осипченко

ВПЛИВ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї НА РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства початкова освіта повинна створити необхідні умови для формування в учнів потреби в активному пізнанні навколишнього світу; набуття навичок самоорганізації, що забезпечують високу ефективність всіх видів навчальної та позаурочної діяльності; становлення відношень, побудованих на принципах гуманізму; володіння базовими уміннями виявляти і реалізовувати індивідуальні задатки і здібності.

Навчальна праця – це основний вид трудової діяльності школярів, що є одним з важливих чинників виховання особистості. Включаючись у трудовий процес, дитина докорінно змінює думку про себе і про навколишній світ. Під впливом успіхів в трудовій діяльності радикально змінюється її самооцінка, що в свою чергу змінює авторитет школяра в класі.

Педагогічна наука приділяє значну увагу проблемам трудової підготовки підростаючого покоління, трудового виховання молодших школярів, підготовки вчителя початкових класів до педагогічної діяльності в галузі трудового виховання. Ця проблема неодноразово розглядалася у працях К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, В. Стоюніна, Н. Касаткіна, Д. Семенова, Н. Пирогова, В. Водовозова, К. Сент-Ілер, А. Гартвіга та інших.

Трудове виховання – це сукупність дій вихователя і вихованця, що забезпечують формування готовності до трудової діяльності [1, с. 77]. У процесі праці розвиваються здібності, трудові вміння і навички молодших школярів. Формуються нові види мислення. Внаслідок колективної праці школяр одержує навички роботи, спілкування, співробітництва, що покращує адаптацію дитини в суспільстві.

Мета нашої статті: проаналізувати вплив школи та сім'ї на розвиток трудового виховання молодших школярів.

Трудове навчання є складовою частиною трудового виховання і означає процес навчання і вироблення у школярів умінь і навичок, виконання тих чи інших трудових дій і операцій.

Вже в початкових класах учні набувають навичок роботи з папером, картоном, пластиліном, природними матеріалами. Вони беруть участь у вирощуванні сільськогосподарських рослин на шкільній ділянці, доглядають домашніх тварин, квіти, ремонтують наочні посібники, виготовляють корисні речі, подарунки, іграшки для молодших дітей. Все це сприяє: формуванню працелюбності, умінь і бажання працювати,

створювати речі своїми руками, розвитку інтересів, організації корисних занять у вільний час [1, с. 78].

Праця в школі, в тому числі і пізнавальна, повинна бути направленою, осмисленою, різноманітною діяльністю, що має особистісну і соціальну спрямованість та враховує вікові психофізіологічні особливості учнів.

А. С. Макаренко писав «Гепер я переконаний, що праця яка не має на увазі створення цінностей, не є позитивним елементом виховання» [3, с. 175].

Виховуючи в праці і для праці, школа повинна пробуджувати в учнів дух колективізму, бажання жити і працювати в колективі, вчити творити прекрасне, будувати життя за законами краси, виховувати нову людину.

Кожен урок у першому класі починається з короткого інструктажу: розкласти навчальні предмети у відповідному порядку, щоб на парті не було нічого зайвого і було зручно працювати.

Привчаючи першокласників до чергування в класі, треба не тільки пояснити права і обов'язки чергового, а і показати відповідні дії. Вимоги до учнів 2 -4 класів підвищуються, розширюється сфера застосування їх умінь та навичок. Пояснюючи дитині зміст, значення і кінцеву мету його роботи, необхідно враховувати психологічну та фізичну підготовку дитини до цієї роботи.

Ставлення учнів до процесу праці має велике значення для формування у них таких особистісних якостей, як терпіння, старання, уважність, справедливість, добросовісність, організованість, цілеспрямованість, працелюбність, дисциплінованість, самокритичність

У своїй праці «Перспектива» А. С. Макаренко стверджує, що «справжнім символом людського життя є завтрашня радість». Цю істину не треба доводити, тому що кожна людина живе в очікуванні радості і всі свої сили мобілізує на досягнення своєї мети.

Радісною перспективою, яка створює емоційний настрій учнів – є виставки робіт учнів, виготовлених на уроках праці, малювання та в позаурочний час. Змагання в цей час мають особливий педагогічний ефект. В роботу включаються не тільки діти, дух змагання захоплює і батьків і дідусів та бабусь, які стараються допомогти своїм дітям та онукам.

Формування відносин до предмета праці поглиблює екологічне, естетичне виховання учнів, створює умови для розвитку культури і гармонійного розвитку особистості, діяльність якої відрізняється творчою працею. Відносини до засобу праці виникають в результаті застосування технології, техніки, знарядь праці з метою створення виробу. На основі виникаючих відносин до засобу праці у молодших школярів формується дбайливе ставлення до інструментів, особистих речей, шкільного майна, суспільної власності. Ці відносини виявляються в акуратності, дисциплінованості, уважності. А. С. Макаренко відмічав,

що важко собі уявити людину брудну, неохайну, яка б контролювала свої вчинки.

Виховання акуратності починається задовго до школи. В школу дитина повинна прийти з уміньми та навичками самообслуговування.

Вимоги, які висуває перед дитиною школа, повинні підтримуватися в сім'ї.

Сім'я є найбільш сприятливим природним середовищем в якому формується особистість дитини.

Якості особистості, які повинні виховуватися в сім'ї – це чесність, порядність, особиста відповідальність та висока дисципліна праці. Батьки повинні розуміти, що тільки та праця впливає на дитину позитивно, яка представляє необхідність і сприймається як обов'язок.

На формування ставлення до праці дітей має великий вплив ставлення до праці самих батьків. Бережливе ставлення батька і матері до предметів побуту формують у дитини ціннісні якості господаря [2, с. 36].

А. С. Макаренко з цього приводу писав: «Якщо в квартирі ідеальна чистота, якщо немає зайвих речей і якщо ви підтримуєте порядок, у вас дитина не може бути дуже поганою. Зовнішній порядок, до якого ви привчаєте дитину з раннього віку, формує її та вимагає від неї великої відповідальності» [4, с. 504].

Особистий приклад батьків, як метод виховання, займає важливе місце в процесі формування особистості дитини.

Дуже важливо, щоб батьки розуміли, що тільки спільні вимоги школи та сім'ї до дитини призведуть до позитивних результатів.

Робота з батьками у школі організовується у таких формах:

- систематичні зустрічі з усіма батьками;
- групові заняття з окремими підгрупами батьків;
- індивідуальне спілкування з батьками;
- організація практичної діяльності сім'ї у вихованні дітей.

До уваги батьків пропонується така тематика бесід:

1. Як виховати працелюбність.
2. Праця молодших школярів у сім'ї.
3. Недоліки і прорахунки батьків у привчанні дітей до праці та шляхи їх подолання.
4. Значення особистого прикладу батьків.
5. Роль праці, побутової культури та декоративно-ужиткового мистецтва в становленні особистості молодшого школяра.

Молодші школярі не можуть жити повноцінним життям, якщо вони не очікують нічого захоплюючого, радісного, що могло б спонукати їх до діяльності.

У школярів повинна розвиватись позитивна мотивація, тобто учні повинні усвідомлювати користь та цінність праці, відчувати радість від свого труда.

Список використаної літератури

1. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посіб. для студ. пед. навч. закладів 2-е вид. випр. і доп. / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Х. : «ОСВ», 2002. – 398 с. **2. Лупоядова Л. Ю.** Родительские собрания / Л. Ю. Лупоядова, Н. А. Мельникова, И. Г. Якимович – В. : Издательство «Учитель», 2005 – 206 с. **3. Макаренко А. С.** Твори в 7-ми т. / А. С. Макаренко. – Т. 5. – К. : Педагогіка, 1954. – 341 с. **4. Макаренко А. С.** Воспитание в советской школе / А. С. Макаренко. –М. : Издательство «Просвещение», 1966. – 544 с.

Осипченко Н. І. Вплив школи та сім'ї на розвиток трудового виховання молодших школярів

У даній статті проаналізовано вплив школи та сім'ї на розвиток трудового виховання молодших школярів. Розкрито зміст поняття – трудове виховання. Розглянуто зміст та організаційні форми роботи підготовки учнів початкових класів до трудової діяльності. Показано, що навчальна праця є основним видом трудової діяльності школярів.

Розглянуто особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку. Описано систему роботи вчителя початкових класів з молодшими школярами. Здійснено перелік форм роботи вчителя з батьками.

Стаття присвячена для вчителів, батьків та студентів педагогічних навчальних закладів.

Ключові слова: трудова діяльність, початкова школа, навчальна праця, трудове виховання, колективна праця, завтрашня радість, радість труда.

Осипченко Н. И. Влияние школы и семьи на развитие трудового воспитания младших школьников

В статье дан анализ влияния школы и семьи на развитие трудового воспитания младших школьников. Раскрыто содержание понятия – трудовое воспитание. Рассмотрено содержание и организационные формы работы подготовки учащихся начальных классов к трудовой деятельности. Показано, что учебный труд является основным видом трудовой деятельности школьников.

Рассмотрены особенности развития детей младшего школьного возраста.

Описано систему работы учителя начальных классов с родителями.

Статья предназначена для учителей, родителей и студентов педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: трудовая деятельность, начальная школа, учебный труд, трудовое воспитание, коллективный труд, завтрашняя радость, радость труда.

Osipchenko N. I. The Influence of School and Family on the Development of Primary School Pupils' Working Education

This article shows the influence of school and family on the development of the working education of the primary schoolchildren. The matter of the term "working education" is also uncovered. It is shown in the article that the working instruction is a component of the working education and it means the process of teaching and development of children's abilities and skills, doing some working actions and operations. As a result of joint work a child gets working, communication and collaboration skills, that improves the child's adaptation in the society. In the article there is some information about the content and the organizational forms of work for preparing primary schoolchildren for the labor activity.

It is shown that the teaching labor is the main kind of the schoolchildren labor activity, one of the most important factors of the personality's education.

The peculiarities of the primary schoolchildren development are also examined. Here one can see the system of work of the primary school teacher with the children of the primary school age. It is proved that labor at school should be directed, conceived and different activity that has a personal and social direction and takes into account age and psychophysiological peculiarities of the pupils. In the article there are different forms of work of a teacher with parents.

The article is devoted to teachers, parents and students of pedagogical educational institutions.

Key words: labor activity, primary school, teaching labor, working education, joint work, tomorrow's joy, joy of labor.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Чиж О. Н.

УДК 37.091.4Макаренко:37.015.3:331

Н. Л. Отрошенко

**ЖИТТЄВІСТЬ МАКАРЕНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТРУДОВОГО
ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ**

Сучасне молоде покоління називають поколінням без ідеалів, агресивним та жорстоким, поколінням відеокліпів і комп'ютерних монстрів, втраченим поколінням. Ми глибоко переконані, що вони не гірші за нас – просто інші. Причому, у слові інші немає нічого негативного. Так, вони дивляться «Матрицю», їм подобається Бетмен, але, всупереч думці, вони не мріють стати бандитами. За даними соціологічних опитувань, серед хлопчиків популярні такі професії, як